

Izhaja 10. in
25. dan vsa-
cega meseca.

POPOTNIK

Velja za celo
leto 3 gold. za
pol leta 1 gold.
50 kr.

List za šolo in dom.

I. leto.

V Celji, 23. decembra 1880.

24. list.

Vabilo na naročbo.

Da-si je bilo malo strah „Popotnika“ ko se je pred enim letom pripravljaj na trudapolno popotovanje po slovenskih pokrajinah, boječ se neoglajene poti na šolskem polji, ga je vendar prijazna gostoljubnost njegovih rojakov tako ojačila ter mu šibke noge tako okrepila, da zamore z obnovljenim pogumom nastopiti svoj drugi tečaj; kajti v svesti si je blagovoljne in zdatne podpore — duševne in gmotne — svojih prijateljev. Priserčna jim zahvala!

Za svojo torbico ima „Popotnik“ že priredjenega gradiva na kupe — dokaj pa obljubljenega. Hodil bode vedno **svojo pot** — pot, ki pripelja šolstvo na tisti verhunec v razvitku, po katerem vsi prijatelji mladeži in njene **prave, npravne in naravne omike** hrepené. Tudi za zabavno berivo v domači hiši bo skerbel, kolikor mu bo mogoče. Oziral se bo vedno na potrebe učiteljstva ter jim prinašal mnogoverstne tvarine — tudi pesmi in napeve — v praktično porabo. Opazoval bode na svojem popotovanji domačo izrejo otrok, ter povedal, kakšna je bila nekaj in kakšna ima biti, da bodeta dom in šola vzajemno delovala v blagor mile nam mladine — v blagor celega naroda.

Ako kateri izmed čest. naročnikov po kaki pomoti, bodi si na pošti ali pri razpošiljatvi, ni dobil kake številke, naj to blagovoli po dopisnici naznaniti g. založniku. V kratkem dobi vsak brezplačno vse številke, ktere mu pomanjkujejo.

Oni čest. naročniki, ki so naročnino le za pol leta plačali in katerim se je vsled tega „Popotnik“ z 18. številko od 25. sept. vstavil, se opozorujejo, da se jim zaostale številke še lahko vse berž pošljejo, ako blagovolijo naročnino za II. pol leta poslati.

Enako se opozorujejo vsi drugi, ki si „Popotnika“ želijo, da ga še lahko dobijo za tri goldinarje; učiteljski pripravniki pa ga dobijo po znižani ceni za dva goldinarja na leto.

Spise in dopise prejema uredništvo, **J. Lopan**, nadučitelj v Celji; naročnina naj se blagovoljno dpošlje saj do 5. januarja 1881 založniku **g. prof. Žolgarju v Celje**, da se potem ve, koliko iztisov bo treba in se tako nepotrebnim stroškom v okom pride.

Srečno in veselo novo leto!

Beseda v korist vbogim šolarjem.

Zima je nastopila in vbogi so otročiči, ki morajo daljne pote hoditi do šole, čestokrat brez obuvala, brez pravega oblačila.

Kdor pozna razmere po kmetih, bode vedel, da imajo mnogi starši detetu odhajajočemu v šolo dati komaj košček kruha ali kako suho sadje.

S tem bornim živežem gre otrok jako zgodaj po ledenih stezah od doma.

Kjer je celodnevni poduk, ostane šolarček tam pri šoli čez poldanski počitek brez kosila in zmrzuje, da popoldne o pravem času zopet k poduku pride.

Po končani šoli odide domu — o mraku, kadar mraz že ostreji postaja, tanek veter mu brije preko lica, da se mu britke solzice vtrinjajo iz očesic.

Otrpnjen po vseh udih stopi v domačo kočico, kjer stanuje gola revščina in — ga li čaka tam okusna večerja? Ne. Revni starši mu dajo, če sploh mogoče, zopet le košček suhega kruha — to mu je hrana, to mu je krepilo — žalostno, prežalostno krepilo. Vtrujen se vleže siromak v posteljo, če ne, pa — za peč, edino mu prijateljico.

Rad prepuščam izvedenim šolskim strokovnjakom razsodbo, da li je mogoče doseči pravičen uspeh pri poduku, če se šolarček v učilnici po vsem životu mraza trese ter lakote medli!

Kmečko dete je zadovoljivo ter ne zahteva preveč, kajti vajeno je sile in hudega.

A vendar se v obrambo sile za šolske otročiče večinoma jako malo — ali celo nič ne stori.

Ne rečem, da je povsodi mogoče izpeljati to na primeren način — storilo naj bi se pa nekoliko vsaj tam, kjer se ponuja prilika.

Krajni šolski sveti naj bi iz lastnega zaloga in po nabiranju milodarov v penzih in hrani pridobili sredstev, da bi se postreglo zmrzujoči deci, da bi se ji ponudilo, če moč, kake gorke jedi in da bi se dalo najrevnejšim sirotam kako obuvalo ali obleka. Darovi, ki jih bodo usmiljeni ljudje dali, ne bodo nikomur v znatno škodo, pač pa usmiljenja vredni deci v veliko korist.

Hvaležnost, vzbujena zdaj v malem, nepokvarjenem srčicu otroka bode živela še v poznejih dobah v srcu moža ali žene, ki se bodeta spominjala, da

so milosrčni ljudje vaščanje podpirali sirote, in ki bodeta, ako jima bo dano, posnemala izgled nekdanjih svojih podpirateljev.

Naj ta moj sostavek velja za prošnjo do krajnih šolskih svetov in usmiljenih ljudi v blagor in pomoč trpeči mladini.

Jvan Gabršek.

O knjižnicah za šolsko mladino.

(Konec)

Lepoznanstvo.

A B C v podobah, spisal Jv. Tomšič, cena 15 kr.; Ahazver, c. 6 kr.; Andersenove pravljice, poslov. Fr. Erjavec, c. 20 kr.; Blaže in Nežica, sp. A. Slomšek, c. 50 kr.; * Bogomir, sp. Kr. Šmid, c. 30 kr.; Bog nikomur dolžen ne ostane, c. 30 kr. Čas je zlato, sp. Hofman, c. 36 kr.; ** Darek I. II. in III. zvezek, sp. A. Prapotnik, c. á 30 kr.; ** Dragoljubci, sp. Jv. Tomšič, c. 40 kr.; * Drobtinice, razni letniki, c. á 45 kr.; Dve povesti: Golobček in Kanarček, sp. Kr. Šmid, c. 10 kr.; * Evstahij, sp. Kr. Šmid, c. 25 kr.; Genofefa, c. 20 kr.; Grizelda, c. 10 kr.; Hirlanda, c. 14 kr.; * Izgledi bogoljubnih otrok iz vseh časov kerščanstva, sp. A. Keržič, I. in II. zvezek á 30 kr.; Jurij Kozjak; sp. Jos. Jurčič. Lažnjivi Kljukec, c. 14 kr.; Marija naša pomočnica c. 30 kr.; Mati božja dobrega sveta, c. 30 kr.; Medeni križ, c. 15 kr.; * Najdenček, c. 14 kr.; Nauka polne pripovedi, c. 15 kr.; * Nedolžnost preganjena in poveljučana, sp. K. Šmid, c. 25 kr.; Oče naš, poslov. Fr. Malavašič, c. 50 kr.; Pavliha, c. 14 kr.; * Peter rokodelčič, sp. Jv. Tomšič c. 45 kr.; * Robinson, poslov. J. Parapat, c. 30 kr.; * Rosa jelodvorska, sp. Kr. Šmid, c. 40 kr.; Slavček, nabral J. Nedved, c. 70 kr.; * Slomškova zbrana dela, I, II. in III. del c. 90, 120, 130 kr.; Slovenske večernice, izdala družba sv. Mohora; Stari Urban, izd. dr. sv. Mohora, c. 50 kr.; * Stari vojak in njegova rejenka, poslov. B. Höchtnova, c. 18 kr.; ** Sto malih pripovedek, izdal Jv. Tomšič, c. 40 kr.; Stric Tomaž, posl. J. B. c. 40 kr.; Svete pesni za šolsko mladost, nabral in izdal A. Prapotnik, c. 12 kr.; * Sveti večer, sp. Kr. Šmid, c. 30 kr.; Šmidovi spisi, izdaja Jv. Krajec I. in II. zv. á 30 kr.; * Šopek mičnih pesni, izdal F. Stegnar, c. 6 kr.; Timotej in Filemon c. 10 kr.; Troje ljubeznivih otrok, sp. Kr. Šmid, c. 30 kr.; Venček za vezilna darila, sp. Jv. Tomšič, c. 18 kr.; * Vertec, časopis za slov. mladino, ured. Jv. Tomšič I.—X. letnik á 2-60 gl.; Vertomirov perstan, sp. J. Alešovec c. 16 kr.; Voščilna knjižica, c. 20 kr.; Zlate bukve slov. vedeža, posl. J. Podlaz, c. 40 kr.; ** Zlati orehi, sp. Jv. Tomšič, c. 40 kr.; Žalost in veselje sp. Andrejčekov Jože, c. 50 kr.

Veroznanstvo.

Nebeška krona, sp. Šmuc, c. 30 kr.; * Zgodbe sv. pisma, Kr. Šmid, c. 30 kr.; * Zgodbe sv. pisma, sp. J. Lesar, c. 40 kr.; Zlata jabelka, sp. Fr. Baraga, c. 40 kr.; Življenje svetnikov, sp. Rogač in Torkar, I—IX a. kr.

Zgodovina.

* Cesar Franc Jožef I., sp. J. Ciperle, c. 15 kr.; Cesar Maks in Mehika, sp. Jak. Alešovec, 20 kr.; Divji Huni; Erazem Predjamski 10 kr.; Grof Radecki, sp. Fr. Malavašič, 19 kr.; Kustoca in Vis, sp. J. Alešovec, 20 kr.; ** Meseca avgusta 18. dan, sp. Jv. Tomšič 12 kr.; Močni baron Ravbar, sp. P. H. 6 kr.; * Občna povestnica, J. Jesenko, 80 kr. * Občna zgodovina, Netoliczka - Lapajne, 15 kr.; Občna zgodovina, sp. J. Stare, zv. I — VII. à 45 kr.; * Pripovedi iz zgodovine Štajarske, Krones - Lapajne, 8 kr.; * Zgodovina avstrijsko-ogerske monarhije, sp. J. Kersnik, 40 kr.; Zgodovina slovenskega národa, sp. J. Terdina.

Zemljepisje.

Domovinoslovje. sp. J. Lapajne, 12 kr.; Kratek opis Štajarske, Kranjske i.t.d. sp. J. Lapajne. 5 kr.; Popis sveta, sp. P. Hicinger, 25 kr.; Potovanje v Rim, sp. Jak. Gomilšak, 50 kr.; Postonjska jama, sp. dr. E. Costa. 40 kr.; Slovenski Štajar, I. zv. 50 kr.; III. zv. 40 kr.; Vojvodstvo Koroško, 34 kr. Vojvodstvo Kranjsko, izd. slov. Matica, 40 kr.; Zemljepisna začetnica, ponatis iz Uč. Tovariša, 20 kr.; * Zemljepisna začetnica, sp. J. Jesenko, 60 kr.; * Zemljepis, Kocen-Lapajne, 30 kr.

Prirodoslovje.

Fizika v pogovorih, Netoliczka-Lapajne, 25 kr.; Kmetijska kemija, sp. M. Verne, 50 kr. * Mali prirodopis, Netoliczka-Lapajne, 60 kr.; Naravoslovje, Decker-Lapajne, 60 kr.; * Naše škodljive živali, Fr. Erjavec, 30 kr.; * Prirodopis živalstva, Pokorny-Erjavec, 1 gl.; * Prirodopis rastlinstva, Pokorny-Tušek, 85 kr.; ** Prirodoslovje v podobah, sp. Jv. Tomšič, 1 gl. 20 kr.; Rudninoslovje, Fellöcker-Erjavec, 40 kr.; * Štirje letni časi, posl. J. Tušek, 1 gl.; * Živali v podobah, sp. Fr. Erjavec, I — V. zv. à 40 kr.

Gospodarstvo.

* Bučelarček, sp. Sumper, 40 kr.; * Glavna vodila umnega gospodarstva, sp. Jv. Lapajne, 20 kr.; Kako ravnati z bolenim vinom, 20 kr.; * Kletarstvo sp. dr. J. Vošnjak, 60 kr.; * Knjižica za kmeta, Drag. Ripšl, 15 kr.; Kupčija in obertnija, Ferdo Kočever, 50 kr.; * Mali sadjerejec, 5 kr.; Nauk o gospodinjstvu, sp. dr. J. Sernec, 40 kr.; * Poboljšani sosedi ali sadjereja v pogovorih, sp. Jv. Tomšič, 16 kr.; Poljedelstvo, sp. Jv. Tomšič, 35 kr.; Sviloprejke, sp. Povše, 10 kr.; Umni kmetovalec, sp. J. Povše, I.—III. del. à 40 kr.; * Umni sadjerejec, sp. J. Kuralt, 40 kr.; Umni vinorejec, sp. J. Jančar, 30 kr.; Umni živinorejec, sp. J. Govekar, 35 kr.

Različnega zadržaja.

* Berilo za I., II. in IV. gimnazijalni razred, sp. dr. J. Bleiweis, à 20 kr.; * Berilo za V., VI., VII., VIII., gim. razred, sp. dr. Fr. Miklošič, à 50 kr.; * Cvetnik, sp. A. Janežič, I. in II. del, à 60 kr.; * Cvetnik za zgornjo gimnazijo, sp. A. Janežič, 1 gl. 20 kr.; Miloserčnost do živali, 10 kr.; * Domači

zdravnik, sp. J. Volčič, 35 kr.; Kratek pregled slov. slovstva, sp. A. Janežič, 42 kr.; * Ponovilo potrebnih nauk, A. Slomšek; Razni Koledarji druž. sv. Mohora.

Tone Brezovnik.

(Popravek.) Na str. 342 naj se namesto „Polacky“ čita „Palacky“, in na str. 357 izostal je pri učnih slikah iz zgodovine napis „Karol Veliki.“

Skerb učitelja za zdravje učencev.

V zdravem telesu prebiva zdrava duša.

Učitelj ima nalogo, učence podučevati in izgojevati. Skerbeti mora, da si bistrjo um, da si pridobijo za pozneje življenje potrebnih vednosti. Pa to še ni zadosti; človek potrebuje tudi telesnega zdravja, telesnih moči; tedaj mu je tudi skerbeti, da, ko učenci duševno napredujejo, telesno ne oslabé.

Neovergljiva resnica pa je, da enostransko izobraževanje duševnih moči telesu škoduje, zdravje pokvarja in da je dolgotrajno sedenje v šoli samo na sebi zdravju škodljivo. Resnica je tudi, da se dostikrat zapreke, zdravju škodljive, ne odstranijo, ali pa, da se pri raznih ovirah popolnoma odstraniti ne morejo, da šola ne pokvari dostikrat zdravja učencev, ampak tudi učiteljevo. Slab zrak, slaba svetloba, neprimerna toplota škoduje učencu kot učitelju.

Uzroki, zdravju škodljivi pa so različni. Naloga učiteljeva je tedaj, jih poiskati in odstraniti, če se pa čisto odstraniti ne dajo, jih vsaj po moči zmanjšati.

Zdravju škodljivi so dostikrat učni pripomočki. Pogosto imajo učenci v rokah knjige s predrobnim ali slabim tiskom, na zemljevidih se nahaja dostikrat zelo droben tisk in imena tako nakopičena, da je narboljše oko težko bere. Da se z branjem takih knjig in zemljevidov oči pokvari, je vsakemu jasno.

Dalje naj ne misli, da mu ni več treba skerbeti za zdravje svojih učencev, ako podučuje v sobi, ki po vsem zadostuje zdravniškim zahtevam, tudi s podučevanjem lahko učence duševno in telesno krepí, ali pa jih telesno pokvari.

Posamezni predmeti naj se razdelijo tako, da pridejo težji na perve ure zjutraj, dokler je duh še bolj gibčen. Skerbi naj se za potrebno spremembo med predmeti, kakor tudi za spremembo med delom in počitkom, ker dolgotrajno duševno delovanje oslabi duh in telo.

Pazi naj se na čist, zdrav zrak v učilnici in primerno toploto. Če za prezračenje drugače preskerbljeno ni, naj se od časa do časa odprejo okna, popolnoma pa naj se učilnica prezrači, kedar učencev ni notri. Glede toplote naj v učilnici ne bo pretoplo, ne premerzlo, zato mora biti v vsaki učilnici toplomer, po katerem se je ravnati. Napačno bi bilo, ko bi se tukaj učitelj po sebi ravnal in imel sobo rad pretoplo ali premerzlo. Zdravju nar bolj primerna toplota je od 14 — 15 stopinj, če je več, je prevroče, učenci postajajo nemirni in nepazljivi.

Nekteri učitelji učence preobložujejo z domačimi nalogami tako, da se morajo dostikrat do noči in še po noči z njimi truditi, navadno pri slabi raz-

svetljava; za počitek jim ostane le malo ali nič časa. Gotovo izvira takošno ravnanje iz hvalevrednega namena, da bi učenci to, kar so se v šoli učili, ponovili in da bi doma časa po nepotrebnem ne potratili. A tudi tukaj, ko povsod, deržati se je srednjega pota; skoraj boljše manj domačih nalog, ko preveč. Čim mlajši so učenci, tem več potrebujejo počitka, tem manj se smejo z domačimi nalogami preoblagati. Saj je vendar že to dosti, da morajo po 4—5 in še več ur na dan mirno v šoli sedeti in se učiti; po šoli naj bodo prosti, da se duh okrepča za prihodnji dan. Tudi se mora pomisliti, da je učenje brez vodstva učiteljevega, posebno pri mlajših učencih težavno in nima pravega haska. Kar so se doma s trudom naučili, navadno dobro ne razumejo in zato tudi hitro pozabijo. Učitelj naj bi nikdar ne pozabil, da ni le učitelj, ampak tudi odgojitelj, da njegova naloga ni, le zato skrbeti, da se njegovi učenci veliko naučijo, ampak da to, kar so se naučili, znajo tudi porabiti. Navaditi jih mora na samostojno mišljenje in pravilno razsojevanje stvari. Odgojiti mora otroke zdrave na duhu in telesu in ne sme eno na stroške drugega zanemarjati, ker pametna izgoja zahteva ne le bistrenje uma, temveč tudi krepljenje telesa. Kakor telo oslabi po dolgotrajnem delu, oslabi tudi duh in oba potrebujeta primerne počitka. Tedaj naj se pazi, kedaj, koliko in kaj se dá za domače naloge.

Previden mora biti tudi pri kaznovanji. Telesne kazni so tako postavno prepovedane. Za stariše pa je potrebno vedeti, da je pogosto tepenje po glavi ali po herbtu zelo nevarno, ker skozi to postanejo otroci dostikrat slaboumni.

Zapiranje v šoli, posebno za dalje časa, ni dobro, nar manj takrat, ko bi učenci imeli iti jest, ali ob času, ki jim je odmenjen za počitek, ker bivanje v slabem zraku učencem več ali manj na zdravju škoduje.

Kazenzke naloge so tudi dostikrat neprimerna kazen, ker ima učenec navadno dosti posla s tem, kar se ima za šolo naučiti ali spisati. Posebno duhomorna kazen pa je, če mora kako reč, kar se dostikrat še nahaja, po 50 in še večkrat prepisati.

Zatoraj mora učitelj pri kaznovanji biti posebno previden in vselej dobro premisliti, kako kaznuje. Resnica je, da, čim več se kaznuje, tem več se v prihodnje kaznovati mora, tem bolj oterpanjeni postanejo učenci proti kazni in toliko težavnejše stanje ima učitelj.

Kdor pazi na strogo disciplino v svoji šoli, kdor ume pregreške zabraniti, temu ne bo nikoli treba dosti kaznovati.

S tem pa se ne reče, da se mora vsaka kazen iz šole pregnati, nasprotno učitelj je dostikrat prisiljen kaznovati. Če pa kaznuje, naj reč dobro premisli in dostojne meje ne prestopi.

Kazen naj bo takšna, da kaznjencu ne škoduje, ampak da ga poboljša.

Na telesne prikazni pri svojih učencih naj bi učitelj tudi pozornost obračal. Vroča glava, hitra sprememba barve na obrazu, mraženje i. t. d. so takšne prikazni, ki na različni način nastanejo in popolno pozornost učiteljev zahtevajo. Če vidi, da se učenci utrudijo, da postajajo nemirni, da jim prihaja

vročē, naj s težkim delom prenaha in prične s kakim bolj lahkim, zanimivim predmetom, ali naj jim da malo počitka.

Včasī je krivo tudi zlo, kteremu so otroci, ali iz nevednosti ali po zapeljivosti podverženi, da hitro opešajo in veselje do dela zgubijo. Pri takih mora biti učitelj pozoren, sē starši naj se porazumi in gleda, da ne pridejo v slabe drušćine in da niso brez dela. Sē svojo sodbo pa naj bo, kakor povsod, previden, ker navedene prikazni tudi od kod drugod lahko prihajajo.

Učitelj mora tedaj skerbeti, da ostanejo učenci na duhu in telesu zdravi in krepki. Prepriča naj se tedaj, kaj jim hasne in kaj jim škoduje. V šoli naj zahteva od vsakega, da pravilno sedi, posebno pri pisanji. Šolska soba naj se pogosto prezračī, tem bolj tam, kjer je veliko učencev na malem prostoru, in se zrak hitro okuži in pokvari. Šolska soba naj bo dovolj svetla; v temnih sobah, kterih se tudi še dovolj nahaja, naj se predmeti, pri kterih se moraje oči bolj nategovati, preučevajo takrat, ko je bolj svetlo, da si ne pokvari učitelj oči sam in tudi ne učenci.

Na snažnost se tudi, posebno po nekterih kmečkih šolah, premalo pazi. Iz nesnage izvira veliko bolezni in kdor se snažnosti v mladosti navadil ni, se je tudi pozneje ne bo. Že pregovor pravi: „Snaga je Bogu in ljudem draga“. Strogo naj se tedaj pazi na snažnost v šoli sploh, kakor tudi pri učencih.

Slaba je navada, otroke po zmožnosti razverstiti tako, da pridejo veliki in mali v eno klop, ktera ni vsem enako primerna. V vsaki šoli naj bi bile klopi vsaj treh velikosti, nižje spredaj, srednje v sredi in večje zadī; ravno tako naj se učenci v nje posedejo po velikosti. Tisti pa, ki slabo vidijo ali slišijo, naj sedijo v prvi klopi.

Šola naj bi nikdar ne trajala preveč ur zapored, vsaj pri mlajših učencih ne. Kadar šola traja več ko dve uri, naj se učenci po drugi uri, če je pri šoli kak primeren prostor, spustijo za četert ure iz šole, med tem pa se naj učilnica prezračī. Opoldne naj se z ukom nar manj tolīko preneha, da imajo učenci dovolj časa za jed in počitek. Precej po jedi z ukom prićeti ni zdravo. Da se zjutraj za popoldne naloge ne smejo dajati, je znano.

Šola naj bi se, vsaj po zimi in v tistih krajih, kjer imajo učeni daleč v šolo, ne pričela prezgodaj, ker bi otroci morali iti včasī v temi in najhujšem mrazu od doma; tudi naj bi popoldne ne trajala predolgo, da še do mraka domu pridejo. Slabotni in mali otroci, kteri imajo daleč v šolo, naj ostanejo v hudi zimi in slabem vremenu doma, če nimajo dobre obleke. Dostikrat se prigodi, da takšni učenci nevarno zbolijo, ali si vsaj zdravje pokvarijo.

Učitelj, kteri ima med ljudstvo sejati seme znanosti in omike, kteremu sē starši vred so izročeni otroci v poduk in odgojo, mora tedaj skerbeti, da si učenci, ko izstopijo iz šole, niso nabrali le potrebnih vednosti, temuč da jih odpusti tudi zdrave in krepke na telesu, ali, da jim vsaj obiskovanje šole na zdravju ne škoduje. Odstraniti mora tedaj vse, kar misli, da bi jim ne ugajalo. Nekoliko lahko vē iz lastne skušnjē, nekoliko iz dobrih knjig. Sē stariši naj se o marsičem porazumi in jim daje dobre svete; kajti, če hoče, da svoji

nalogi popolnoma zadostuje, ni dovolj, da svoje učence izobražuje le na duhu, ampak ohraniti jih mora čvrste in krepke tudi na telesu, ker „v zdravem telesu prebiva tudi zdrava duša.“

Slovniška obravnava v ljudski šoli.

Spisuje V. J a r c.

Dalje.

P r i d e v n i k.

Spoznavanje pridevnikov.

Znano vam je že, da se od vsake osebe ali reči lahko pové kaj dela; pové se pa tudi lahko, kakšna je n. pr. Učence je priden. Lipa je košata. Drevo je staro.

Reče se pa tudi lahko: priden učenec — košata lipa — staro drevo.

Besede „priden“, „košata“, „staro“ naznanjajo kakšna je oseba ali reč, t. j. take besede zaznamjujejo lastnosti, katere osebam in rečem pridevamo ali prilagamo; imenujemo jih pridevnike ali priloge.

Kaj naznanjajo pridevniki?

95. Poskusite se, kateri bo zapisal največ pridevnikov čez 80!

Spol in število pridevnikov.

Ali bi bilo prav rečeno: Visok gora? ali visoke gora; lesen miza, velika vol? dobra kruh? ubit okno? čern vrane? nova hiše? stara možje? pridna Janez? — Povejte, kako bi se imelo to prav glasiti!

Pridevnik je zmirom tistega spola, v tistem številu (i. t. d.) kakor samostavnik, pri katerem stoji.

96. Naslednjim pridevnikom poiščite primernih samostavnikov! N. pr. Visok hrib, debela kamena.

Visok, — debela, — černo, — merzle, — nedolžni, — bolni, — dober, — mogočni, — srečna, — srečni, — srečno, — srečne, — rudeče, — terd, — pravičen, — rujav, — bele, — rodovitni, — leseno, — zidana, — kratki, — globok, — mokre, — pisani, — plitev, — lačni, — černi, — bled, — žareče, — dolg, — sivi, — kalna, — zelea, — reven —.

Končnice pridevnikov.

Kakor se v predstojеči nalogi opazuje, imajo pridevniki za posamezne spole in v pozameznih številih razne končnice in sicer:

Ednina

moš. žen. sred.

i a o e } n. pr. Lep ali lepi vert, stara lipa, čisto nebo, rudeče lice.

Dvojina

a i i } Lepa verta, stari lipi, rudeči lici.

Množina

i e a } Lepi verti (vertovi), stare lipe, rudeča lica.

97. Pred sledeče samostavnike stavite primerne pridevnike!

— zid, — streha, — igla, — čelo, — veter, — zvezda, — voda, — hlevi, — hiše, — suknji, — peresa, — poslopje, — korito, — oblaki, — vasi, — njivi, — travniki, — papir, — sveče, — zob, — štor, — slina, — denar, — sklede, — čerka, — ogledalo, — noga, — perstani, — spomlad, — delo, — bodalo, — risanka, — greben, — polje, — bolezni, — živali, — vosek, — blato, — luč, — noht. N. pr. Močen zid, dolga streha, drobna igla, visoko čelo, novi hlevi, lepe hiše i.t.d.

Spreminjava samostavnikov v pridevnike.

Prav pogosto se tudi samostavniki v pridevnike spreminjajo in to posebno s pomočjo končnic ov, ova, svo, ali ev, eva, evo; ski, ska, sko; in, ina, ino; n, na, no; ji, ja, je, in še druge. N. pr. sosed, sosedov, a, o: kralj, kraljev, a, o; pastir, pastirjev, a, o: pastirjev, a, o; pastir, pastirski, a, o; teta, tetin, a, o; miza mizin, a, o; krava, kravji, kravja, kravje. i.t.d.

98. Iz sledečih samostavnikov napravite pridevnike. Oče, sneg, hlapec, vol, solnce, seno, gnoj, nebo pod, mesto cesta, cesar, mesar, mizar črevljar, duhoven, tergovec, stol, cvetica, voda, koza, led, polje, drevo, dekla, omara, križ, mleko, gorjanec, vino, posestnik, berač, gora, planina, morje, mesec, dan, les, hrast, železo, lipa, zlato, žival, zajec, konj, pes, kura, lisica, golob. N. pr. Očetov, snežen, hlapčev, volovski i.t.d.

99. Izdelanim pridevnikom v prejšnji nalogi poiščite primernih samostavnikov! N. pr. Očetova suknja, snežene zvezdice, hlapčev nož, volov rog, volovska koža i.t.d.

100. Iz sledečih samostavnikov napravite pridevnike! Štajar, Kranj, Avstrija, Dunaj, Ljubljana, Celje, Maribor, Gorica, Kamnik, Loka, Zagreb, Sava, Slovenec, Nemec, Hrovat, Italijan.

101. Skusite se, kateri bode napisal največ pridevnikov, ki so napravljeni iz samostavnikov!

b) Kakošna je oseba ali reč?

(Dopovedek je kak pridevnik.)

Od vsake osebe ali reči se tudi lahko pové kakšna je? (tudi čegava je?) N. pr. Jaz sem zdrav. Ti si močen. Cerkev je lepa. Verta sta velika. Leti ste dolgi. Kolesa so okrogla. Hiša je sosedova. Psa sta mesarjeva.

Ovci ste bratovi. Voli so kmetovi.

Cerkev je lepa. — od česa se tukaj dopoveduje? — od cerkve. Kako se imenuje beseda, od katere se kaj dopovednje? — Kdo ali kaj je lepo? Cerkev je lepa. Beseda, od katere se kaj dopoveduje in ki stoji na vprašanje kdo ali kaj, je — kakor vam je že znano — osebek. Beseda cerkev je toraj tukaj osebek.

Kaj pa naznanja beseda „lepa“? — dopoveduje od osebka cerkev, kakšen je. Beseda, ki od osebka kaj dopoveduje, je dopovedek. „Lepa“ je v tej sestavi dopovedek. Sostava besedi, ki ima osebek in dopovedek, se pa imenuje stavek; prejšnje sostave so toraj tudi stavki, in sicer goli stavki.

102. Pri prejšnjih stavih povejte pri vsakem osebku in dopovedku!

Dalje prih.

Kako li zamore učitelj napake in pregreške učencev odstraniti?

Stopiva, dragi čitatelj! nekoliko v lepo obdelan sadni vrt. Tu vidiva v večih vrstah lepa, kakor sveča ravna drevesa. Perje na njih je lepo črno-zeleno, škorja gladka in svetla. Zakaj so li tu v vrtu drevesa tako lepa, zunaj vrta so pa nektera tako kriva in poškodovana? Vidiš, to je storila skrbna roka vrtnarjeva. Vrtnar je skrbno drevesca presajeval, jih zalival, ter zemljo okoli njih lepo zrahljeval, da je lažje gorkota do koreninic prihajala in dež globokeje zemljo napajal. Če so se tu in tam nepotrebni izrastki prikazali, je skrbni vrtnar precej vse odstranil. Slabim drevescem je pridjal kolek, da se niso od vetra preveč sem ter tje majala ter se tako poškodovale. Če vrt s šolo in vrtnarja z učiteljem primerjamo, vidimo, da mora učitelj v šoli z enako, da še celo z večjo marljivostjo delovati kakor vrtnar na vrtu. Otroci pridejé v šolo jako različni. Eni so dobre, drugi pa trde glave; pri enih je skrbna mati že v zgodnji mladosti vcepila kal do vsega dobrega ter blagega, zopet pri drugih je domača izreja čisto zanemarjena. Otroke pa je treba ne le podučevati, ampak tudi odgojevati; zadnje delo je važnejše, a tudi težavnejše od prvega. Pri otrocih oziroma učencih se kaj rade napake nahajajo, ktere znajo biti v poznejših letih velike pregrehe. Učitelj mora tedaj skrbno in neutrudljivo delovati, ter učence posebno v teh čednostih vaditi, ktere so nasprotné pregreškom, ki se pri njih nahajajo. Nekaj takih pregreškov hočem tukaj navajati.

1. Nekteri učenci radi iz šole ostajajo. Če niso pravični uzroki, in če stariši tega krivi niso, je morebiti včasí tega učitelj sam kriv. Če učitelj z otroki prijazno ravna, če zna podučevanje živahno napraviti, da v šoli dolgočasno ni, se bodo otroci že veselili v šolo priti. Če je zraven tega učitelj delaven ter vesten, bodo tudi stariši z veseljem otroke v šolo pošiljali.

2. Nekteri učenci se neradi učijo. Učitelj naj skrbi najprej, da bodo otroci do učenja veselje dobili. Naj vse dobro razjasni in naj jih ne preoblaža s prevelikim učenjem. Naj pridne pohvali, zraven tega pa slabe oserči, ter jih skuša pogumne napraviti. Varuje naj se pa slabe učence žaliti, da bi jih zmerjal, preveč kaznoval i. t. d. Taki učenci bi potem do vsacega učenja veselje zgubili.

3. Nekteri učenci so umazani. Treba jim je razjasniti, da je to nezdravo, a tudi grdo. Učitelj naj take učence opominja, da se bolj skrbno vmivajo ter naj ne hodijo vmazani in raztrgani med ljudi. Če to nič ne pomaga, naj se primerno kaznujejo.

4. Nekteri učenci so neredni. Zdaj pridejo prepozno v šolo, zdaj so zopet prezgodni. Eni pozabijo doma kakšno knjigo, drugi kamenček i. t. d. Da se bodo učenci reda privadili, naj bo učitelj, kakor v vseh čednostih, tako tudi v tej učencem za zgled. Naj pride zmiraj o pravem času v šolo, ter se tudi pri podučevanju drži zmiraj lepega reda. V šolski omari naj ima vse v najlepšem redu. Večkrat lahko taka berila izvoli, da bo po zgledih učencem to čednost kazal. Pred šolo naj si učenci kamenček ospičijo, tablice osnažijo,

ter vse pripravijo, kar bodo potem potrebovali, da pri podučevanju nered ne nastane.

5. Nekteri učenci so prepirljivi, se kavsajo, jezijo i. t. d. Tu je potrebno z vso močjo delovati, da bi postali miroljubni ter pohlevni. Tu ima učitelj zopet berilo v rokah. Tam najde zgled, v katerih se miroljubnost ter pohlevnost v prav lepi podobi kaže. Naj učitelj vse moči napenja, da bi učencem te lepi dve čednosti, miroljubnost in pohlevnost globoko v srca vcepljeval, da ne bodo imeli tujci več priložnosti surovost in še več družega naši odrasli mladini očitati.

6. Nevbogljiost, samoglavnost se tudi večkrat pri učencih nahajata. Učitelj naj gleda, da bodo učenci vselej ob prvi besedi vbogali. Če se kateri začne obotavljati, se mu že nekoliko samoglavnosti kaže, ta naj se precej kaznuje; če se pa pri katerem nevbojliost ter samoglavnost ponavlja, naj se mu potem kazen pojstri tako, da bode samoglavnež do spoznanja prišel, da je vendar le bolje vbogati, kakor pa samoglav ostati.

7. Laž se pogostokrat pri učencih nahaja. Laž naj se učencem posebno gerda slika. Naj učitelj učence opozori na žalostne nasledke, ki iz laži prihajajo. Kdor laže, tudi krade, pravi star pregovor. Učitelj naj večkrat taka berila izvoli, da bodo učenci nasledke laži spoznali. Dostokrat se pripeti, da učenci iz strahu pred kaznijo lažejo. Naj bo tedaj učitelj pri kaznovanju previden. Takim učencem, kateri prvokrat kaj napačnega storijo, pa odkritosrčno svoj pregrešek spoznajo, naj se kazen olajša. V drugih slučajih naj se pa laž vselej oestro kaznuje.

8. Nekteri učenci pa še celo kradejo. Ta pregreha, bi rekel, je naj večja ter naj nevarnejša. Kdor se navadi krasti, se bo težko kedaj odvadil. Zatoraj naj učitelj pazno gleda, da bo vse odstranil, kar bi znalo k tatvini napeljevati. Tako zvane barantije, igre z gumbami i. t. d. so nevarne. Naj učitelj večkrat pripoveduje kake pripovedi, v katerih se bo tatvina v prav grdi podobi slikala, poštenost pa v naj lepši podobi kazala.

Naj skuša učitelj kal vsake pregrehe koj v začetku zadušiti, ter jih tako v čednostih vaditi. Dobro je tudi, ako si učitelj imenik učencev napravi in jih opazuje, nekaj na skrivnem, nekaj pa tako, da učenci za opazovanje vedó, ter naj se vsaka napaka, ktera se pri kakem učencu zapazi, v ta imenik zaznamenjuje. Tako bo učitelj svoje učence dobro spoznaval, nasproti se bodo pa tudi učenci, vsake napake bolje varovali, če bodo vedeli, da se opazujejo. Če bo učitelj tako delal, če bo kakor umni vrtnar mlada drevesca, svoje učence zalival z lepim naukom, njih srca blazil s čednostmi, ter njih voljo sè svojim lastnim zgledom nagibal k dobremu, potem bo z veseljem opazoval tudi pri odrasli mladini sad svojega delovanja, in to mu je večkrat edino plačilo na tem svetu in ga bode tolažilo še celó na smrtni postelji.

Tone Kozole.

Sirotica.

(Narodna pripovedka.)

Bilo je po zimi. Pod milim nebom je bilo vse pomrznjeno in sneg je padal, da so bile vse ceste zamedene. V tem slabem vremenu je šla neka sirotica v gozd, kajti imela ni hišice, da bi se bila ogrela, ne posteljce, da bi bila spala na njej; sama in zapuščena je prebivala pod milim nebom in vbogajme prosila. Slaba srajčica in staro krilce ste bili njeni edini oblačili ter borne coklice na nježnih nožicah. V roci je nesla kos suhega kruha, ktereга je od neke žene vbogajme dobila. Ko je tako po temnem gozdu hodila, in se groze in mraza tresla, srečala je otroka, kateri jo je prosil: „Oj, daj mi le malo kruha, ker že davno nisem jedel in me lakota tare!“ Sirotica mu je dala ves svoj kruh; na to dete zgine, rekoč: „Bog ti poverni!“ Deklica dalje potuje, ter kmali potem sreča družega otroka, kateri je bil še slabše oblečen, kot prvi in kateri jo prosi: „Daj mi svoje krilce, ne morem se od mraza ganiti!“ Sirotica sleče edino svoje krilce, ter ga da otročičku; tudi ta otročiček zgine, rekoč: „Bog ti bode povernil!“ Ali kmali zagleda tretje dete, ktero je boso po snegu hodilo; spet jo prosi za coklice. Sirotica sezuje svoje coklice ter jih da detetu. Tudi to dete zgine, rekoč: „Bog ti poverni!“

Zdaj je bila deklica v sami srajčici in je mislila, da je bode mraza konec. Ali čuda, zdajci se je prikazal visok gospod, ktereга je nebeška svitloba obdajala; ta je bil Kristus sam. Krotko pristopi k siroti in reče: „Ker si bila usmiljena, in mi trikrat svojo milost skazala, akoravno si bila sama lačna in revna, hočem ti, preljubi moj otrok, tvoje usmiljenje poplačati; nikdar več ne boš terpela lakote, ne nadloge!“ In Gospod je pobral nekaj pesti snega, mahu in ilovice, in dal to dekletu v srajčico. In čuda; sirota pogleda okoli sebe, kar zapazi ne daleč od sebe lepo hišo. Šla je do nje. Star, ubožen mož s svojo ženo je v njej stanoval; z veseljem sta deklici vrata odperla. Ko v izbo stopi, bila je oblečena v prelepo svilnato obleko; v naročji pa je imela namesto snega, maha in ilovice veliko zlata, svetlih biserov in žlahtnih kamenov. Zdaj je bila deklica neizrečeno bogata, in ker je bila usmiljenega srca, ljubili in čislali so jo vsi. Srečno in veselo je živela do sive starosti.

Ivan Janežič.

Dopisi.

Ptuj, 19. dec. 1880. Naše društvo je imelo 2. decembra svoje deseto letošnje in ob enem glavno zborovanje za prihodnje leto. Navzočih je bilo 26 udov; predsedoval je g. Robič; zborovanje se je pričelo v 10¹/₂ uri dopoldne.

Ko se je zapisnik zadnje seje prečital, poročal je g. Robič o delovanji obeh poslancev v deželni učiteljski konferenci. Poročilo se odobruje ter se po predlogu gg. Kocmuta Vinkota in Kelca poslancema zahvala izreče. Dalje poroča Robič o zborovanji štajarske učiteljske zaveze. Tudi to poročilo se pohvalno na znanje vzame.

Potem je govoril g. Romih o Preširnu in o slovenskem slovstvu. Po kratkem pregledu slovenske literature poda životopis Preširnov ter govori potem o Preširnu kot pesniku ljubezni, domoljuba in hrepenenja po nedosegljivem idealu ter navede koncem zasluge Preširnov za slovensko slovstvo. V svoj govor je vpletel nekaj Preširnovih pesmi, kakor jih je profesor Samhaber na nemški jezik preložil.

K tej točki govoril je še g. Kelc posebno povdarja, da mora slovenski narod g. Samhaberju hvaležen biti, da je naše nemške sosedo z našim Preširnom seznanil.

Potem je g. Robič poročal o delovanji našega društva v pretečenem letu. Društvo je imelo 10 zborovanj, katerih se je povprek po 25 udov vdeležilo; odbor je imel 6 sej. Obravnavalo se je 10 vprašanj; izveršilo 6 važnih sklepov in obhajale so se 3 svečanosti. Knjižnici je prirastlo 6 zvezkov. V blagajnico se je vplačalo 30.56 gld., stroškov je društvo imelo 24.17 gld., ostaja še torej v blagajnici 6.39 gld. Društvo šteje 40 rednih in 4 častne ude. Koncem svojega obsežnega poročila izreka predsednik željo, naj bi z napredkom narodnega šolstva tudi učiteljska društva napredovala, ter se zahvaljuje vsem tistim, ki so pripomagali, da je naše društvo, kolikor toliko, svoj smoter doseglo. Poročilo se z živahnim vdobravanjem na znanje vzame ter se po predlogu g. Kelca odboru zahvala izreče.

Čeravno je g. Robič pred volitvijo novega odbora izrekel, naj bi, oziraje se na to, da je že tretje leto temu društvu predsedoval, katerega družega za predsednika izvolili, bil je vendar enoglasno tudi za prihodnje leto za predsednika sprejet. Drugi odborniki so: Kocmut Vinko, podpredsednik; Kelc in Romih, zapisnikarja; Krajnc, denarničar; Arnhart, knjižničar in Možina, Žihar in baronovka Raab odborovi udje. Račune pregledujeta gg. Šijanec in Schrei; Robič in Romih se volita kot poslanca Štajarske učiteljske zaveze. S tem je bilo zborovanje o 12¹/₂ uri končano. Kot nova uda sta društvu pristopila gospodična Mabnič, učiteljica pri sv. Vidu in g. Močnik, učitelj pri sv. Lovrenci na dravskem polji.

— h.

Haloze, dne 16. decembra 1880. Večkrat sem že imel priliko slišati precej grenke, a žalibog tu in tam istinite besede o naši novi šoli. Da še naša ljudska šola ni, kakoršna bi biti morala, nismo učitelji v s e g a sami zakrivali, nego najbolje protinaravno urejena učiteljišča, v katerih smo se edino le v tujem smislu in jeziku odgojevali in poučevali za vporabno življenje. Potem se učitelj, ko dovrši svoje šole in v javno življenje stopi, ne ve gibati ne med odraščenim prostim ljustvom, najmanje pa med nježno mladino, ker mu manjka popolna last najpotrebnejšega — manjka mu lahka raba materinščine.

Sedaj pa pomislite, kako težavno in koliko zamore večina takšnih učiteljev doseči in kakšen uspeh njegovo poučevanje imeti?!

Na dalje imamo še le malo pedagoškega slovstva pisanega v domačem osobito v vporabnem oziru; a kar se tiče začetka šolskega poučevanja, pa najmanje ali celo nič. V novejši dobi se na naobraževališčih bodočim učiteljem prednaša in priporočuje analitično-sintetična metoda, kakor najna-

ravnejša, najpripravnejša in vse duševne moči enakomerno napenjajoča in to je tudi istina, čeravno se od različnih odbija in zametuje, češ da na deželi se ne da po tem potu nič doseči. A to se samo predsodki od onih, ki je ne poznajo in si je prilastiti morebiti nočejo. O tej metodi sedaj, ali pri tej priliki dalje razsojevati in jo neveščim priporočati ni danes moja naloga, morebiti drugokrat o tem.

Danes nekaj družega. Hvala Bogu in mojim učiteljem na mariborskem učiteljski, prilastil sem si zgoraj omenjeno metodo, skoraj popolnoma, kakor tudi mislim, velika večina tovarišev, a manjkalo mi je kakor skoraj vsem potrebnih in primernih besed, v katere bi bil zamogel eno ali drugo svojih prilastivših si idej obleči. Velika sreča postavila me je v delokrog, kjer veleučeni gosp. Božidar Raič župnikuje in temu veleslavnemu gospodu se imam z vso spoštjivostjo zahvaliti za naučenje slovenskega jezika in mnogo družega osobito v vporabnosti potrebnega. Druga sreča je, da sem dobil pomagачa dovršivšega še le letos mariborsko učiteljske, kakor je že sam pokazal, spretne in vestnega učitelja. Dobro vedoča, kako lahko je nemškemu učitelju, kateremu je le samo po potrebni knjigi segniti treba in v njej mahoma najde obširne in zelo vporabne razprave v različnih predmetih, sklenila sva tedaj skupno delovati na vporabnem pedagoškem polji, ter na podlagi g. Miklosičeve „Začetnice“ počemši od prve ure poučevanja korak za korakom za celo prvo šolsko leto obravnave po analitično — sintetični metodi v slovenskim učiteljem obče priljubljeni „Popotnik“ dopisovati. Nadjam se in prepričan sem, da najinih malenkosti ne bode zametaval. Trudila se bova radovoljno s pomočjo vel. g. B. Raiča precej točno, razumljivo in kje bode treba tudi obširno dotične obravnave razpravljati. Preblage gg. tovariše strokovnjake pa prav uljudno prosiva za pravično kritiko in popravo, kar bi bilo pomanjkljivega, da na ta način v prijateljskem sodelovanji nekaj zelo potrebnega osobito onim, kojim še ta več ni tako znana in samim sebi zaradi ložjega in uspešnejšega poučevanja stezo gladimo. To v prevdarek proseča ob enem za dobrotljivo pomoč

Iv. Kele in S. Šalamun.

Postojnski okraj. Kakor Vam je menda že znano, dobila je postava, vsled katere bodo učitelji prihajajoči iz družih avstr. dežel na Kranjsko, oproščeni novega vplačevanja v penzijski zaklad za tisti del svoje plače, za katerega so že vplačali postavni donesek v pokojninski zaklad, — najviše potrjenje; a to pod pogojem, da velja to tudi v deželi, kjer so prej vplačevali, za one učitelje, ki bi iz Kranjske utegnili tje preseliti se.

Nad tri tedne imeli smo tu po Notrajskem — osobito ob primorski meji — res rajske dneve: trobentice in marjetice so cvetele, trava se je znova vzelenela, celo nekatera drevesa jela so poganjati, solnce pa je prav pomladansko sijalo. Zato pa je bil šolski pohod pri nas dosedaj prav dober, kar v tem času tu ni običajno, ker ne mogoče radi hude burje. — Kjer so domače potrebe po tem, dovolil je sl. okr. šl. svet precej zlajšav o šl. obiskovanji — in ljudstvo je te tudi dobro uporabilo. A to sigurno ni v korist deci, najmanj pa šoli v obče.

S tem brojem dovršil boš, dragi „Popotnik“ prvo leto svojega potovanja. To popotovanje Tvoje pa bilo je plodonosno; obilo gradiva, tečne dušne hrane ponujal si v svojih torbicah učiteljem in — drugim. Zlasti si se oziral na vsakdanje šolske potrebe. G. Jarčeve slovniške obravnave so gotovo dobro došle vsacemu učitelju. Potem pa g. Brezovnikove „Zgodovinske slike“! Pač nisem kmalu za svojo uporabo kaj boljšega čital, ko te slike. Ti spisi po vsem kažejo, da je spisuje več zgodovinar in zelo marljiv učitelj. Kdor poučuje v tej stroki tako kakor se tu kaže, ta mora uspešno delovati, da ume doseči velevažen smoter, ki ga zgodovinski pouk v ljudski šoli ima. Klobuk z glave pred takim učiteljem, ki se za svoj posel tako pripravlja. Tudi v bodočem letu naj bi Ti bilo, dragi Popotnik, obilo vsestranske podpore, da boš tem krepkeje in koristnejše lahko postopal ter po tem takem in s toliko večjim uspehom razpošiljal svoje blago med slovenski svet. V to zaključem: Dal Bog.

Slovstvo.

Nauk o gospodinstvu. Bodočim gospodinjam, ženskim učiteljcem in učiteljicam na viših dekliških razredih ljudskih in meščanskih. Poleg nemškega Ivana Hermann-a, prosto poslovenila J. N. in J. L. Založil Jvan Lapajne v Krškem. V Terstu. Nova tiskarna Franceta Huala. 1880. 8°. 54 str. — To je najnovejša knjiga o tej stroki, katero učiteljstvu osobito pa ženskemu spolu prav gorko priporočamo. Cena knjigi je 40 kr.

O spomladanskih šegah Slovencev na Spodnještajarskem, na Koroškem in v Rusiji se nahaja zelo zanimiv sestavek v časopisu „*Zeitschrift für Länder und Völkerkunde*“ (Braunschweig) iz peresa gimnaz. profesorja Fr. Hubad-a v Ptuiju.

Novice in druge stvari.

(**Presvitli cesar**) je podaril občini Št. Jungert (okr. Maribor) 200 gld. za stavljenje šolskega poslopja in v ta namen občini sv. Vavracu (okr. Konjice) 300 gld.

(**Okrajne šolske knjižnice**) bodo zanaprej dobivale iz deželnega š. zavoda samo za nadaljevanje še nedoveršenih knjig nekaj podpore.

(**V založništvu Musil-ovem**) je izišla II. versta zgodovinskih slik in drugih napisov na pisankah, ktere je vis. naučno ministerstvo poterdilo in uporabo pri podučevanju tudi priporočalo. Slike in napisi so izvrstni ter sposobni pouk v domači zgodovini pospeševati in ljubezen do domovine in cesarske hiše oživljati. Tudi nove risanke so vse hvale vredne.*) Da bi le skoraj poslovenjene dobili!

*) Za božičnico je poslal g. Musil v bogim učencem v š. okr. Celje, Šmarje, Konjice, Sevnica, Kozje in Brežice 900 pisank in 100 risank.

(**Celjsko učiteljsko društvo**) imelo bo svoj glavni zbor dne 13. januarja 1881. Odbor.

(**Zahvala.**) G. dr. J. Kaiserfeld, ud štaj. dežel. šolsk. sveta je podaril tukajšni ljudski šoli pri Št. Jurji na Pesnici blagodušno 10 gld. Za ta znesek so se kupili mali zemljevidi in tretja berila za vbožne učence. Blagosrčnemu g. se v imenu učitelja kakor tudi šolske mladine srčna zahvala javno tukaj izreka.

Vodstvo.

(**O stanju šolstva na Štajarskem v letu 1880.**) posnamemo iz uradnega poročila sledeče: Bilo je v tej deželi 738 javnih ljudskih šol, 14 šolskih podružnic, 7 ljudskih šol pri tovarnicah, 37 privatnih šol in 2 šolski postaji, kamor so učitelji bližnje šole podučevati hodili. 381 šolskih poslopij je popolnoma ali dobro zadostovalo, 293 jih je še in 164 je manj ali celo ni zadostovalo postavnim tirjatvam.

Šolska priprava je bila v 355 šolah celo primerna, v 311 manj primerna in v 72 šolah pa njenemu namenu ni vstrezala.

Število za šolo vpisanih otrok je bilo 151.662. Od teh je obiskovalo više šole 1528, v privatnih šolah ali pa doma se jih je podučevalo 5385; pri tovarnicah jih je v šolo hodilo 146; zaradi telesne ali duševne nezmožnosti ni šole obiskovalo 3395 otrok. Ker so vsi ti otroci po § 23 derž. š. postave šolskega obiskovanja oproščeni, tedaj se skerči število tistih, ki po postavi v šolo hoditi morajo, na 141.208, od katerih je obiskovalo javne šole 130.239 ter je šolski nauk zanemarjalo 10.969 otrok ali 7.87 odstotkov. Od teh 10.969 jih spada 4895 na višo starostno stopinjo. Od 13 in 14 let starih učencev je bilo po letu šolskega obiskovanja oproščenih 7589.

Kar se tiče uspehov v didaktičnem oziru, kaže se vedno večji napredek, posebno tam, kjer je šola izročena mlajšim možem, kateri so se v učiteljevanju v novih učiteljskih dobro izurili. Tudi to leto se je število dobrih šol pomnožilo in sicer so bili uspehi na 92 šolah zelo povoljni, na 463 povoljni, na 151 manj povoljni in samo na 32 nedovoljni.

Da se stanje šol v podučevalnem oziru vedno boljša, se nam zelo naravno zdi; le pomislimo, kaj se je poprej in kaj se dandanes za šole stori. Tako se tudi ne bomo čudili, da se mladi učitelji v podučevanju bolj izurijo, če premislimo, da je bil učitelj pretekle dobe v tej stroki sam sebi prepuščen in se za njegovo izomiko ni nihče brigal. Le v zaslugo moramo prištevati starejšim učiteljem, da so po svoji marljivosti si pridobili tista svojstva, da zadostujejo tudi še sedaj, ko so se časi zelo predrugačili. Menda na vseh šolah, kjer so uspehi povoljni, še pa ne podučujejo mladi učitelji — kali?

Spremembe pri učiteljstvu.

Na sp. Štajarskem. Za nadučitelje so umeščeni gg. Vinko Baumgartner v Mahrenberg. Ludovik Tribnik v Žrečah pri Konjicah in Luka Kožuh pri Št. Martinu na Paki (okr. Šoštanj.)